

Overleggen Stroomlijnen

Verslag bestuurdersconferentie 21 januari 2020

Opening door Commissaris van de Koning: Han Polman

De heer Polman heet de aanwezigen welkom en bedankt de HZ voor de ontvangst. Hij schetst de aanleiding voor de bijeenkomst.

- De overheden hebben op landelijk niveau afgesproken nauwer samen te werken aan de interbestuurlijke opgaven voor gemeenten, waterschappen en provincies;
- Het rapport '#Hoedan?' schetst voor Zeeland een perspectief om vanuit de interbestuurlijke opgaven ook in Zeeland de krachten te bundelen. Daarvoor is ook het OZO opgericht;
- In september 2019 heeft het OZO een voorstel gedaan om het gezamenlijk overleg in Zeeland vanuit het VZG-overleg door te ontwikkelen;
- Hierop is door diverse overheden positief gereageerd, maar een aantal had ook een verdergaande ambitie. En er waren nog veel vragen. Dat was aanleiding voor de kerngroep van het OZO om uit te nodigen om tijdens een bijeenkomst samen na te denken over de gezamenlijke thema's en ambities voor het toekomstig overleg;
- Er loopt al veel goed, daar kunnen we gebruik van maken en op aansluiten;
- Hij roept op om samen in de trein te stappen om de gezamenlijke ambities te formuleren en te operationaliseren.

Cees van de Bos: tips en ervaringen vanuit Waterochtend

Vanuit de ervaring met Waterochtend licht Cees van de Bos de succesfactoren toe:

- De hoeveelheid partijen. Gemeenten, RWS, provincie, Evides, waterschap, ze zitten allemaal aan tafel. Daardoor kun je afspraken maken, signalen delen, etc. Relevante partijen, juist ook van buiten de gemeenten, maken het waardevoller. Bovendien zijn het partijen die in grotere overleggen van invloed zijn: de provincie bij het rijk, een aantal gemeentebestuurders in adviesgroep en gebiedsoverleg, waterschap in hun gremia.
- De onderwerpen.
 - Enerzijds concrete zaken die altijd belangrijk zullen zijn: strandsuppleties, zandplaten, etc. Op deze onderwerpen wordt ook serieuze info gedeeld en belangen ingebracht en afgewogen. Hier zitten ook rijksmiddelen aan gekoppeld, wat het belangrijk maakt er te zijn.
 - Daarnaast relevante, grotere thema's: klimaatveranderingen, gebiedsopgaven Zuid-Westelijke Delta, zoetwater landbouw. Dat zijn thema's die in ontwikkeling zijn, waar men meer van wil weten en bij wil zijn vanwege consequenties. Ook hier speelt dat er momenten kunnen komen dat er middelen te halen zijn of verdeeld moeten worden. Dat maakt iets belangrijk.
- Partijen zijn zich bewust dat er samenwerking nodig is op deze gebieden.
- Het wordt ambtelijk goed gevoed en provincie is actief en trekken nauw op met gemeenteambtenaren trekken nauw samen op, hebben ook ruimte voor elkaar inbreng, vullen elkaar aan, kortom: zijn een team.

- Gemeenten geld beschikbaar stellen om ambtelijk de zaak te ondersteunen. Zonder goede ambtelijke ondersteuning is het een papieren tijger.
- En het is een leuke club mensen.

Jan Lonink: tips en ervaringen vanuit het po economie

Zet in op de grote thema's, en niet teveel, waar we met elkaar over de gemeenschappelijke opgaven praten.

- Goede koppeling nodig tussen Economic Board en de overheden
- het is ook belangrijk om de gezamenlijke lobby te bespreken (wat we voor verwachting hebben naar Den Haag en Brussel (lobbydriehoek))
- goede koppeling met andere partijen beleggen (Economic Board, Impuls)
- niet alles kan aan zo'n thematafel. Als er ook behoefte is aan uitwisseling en elkaar vasthouden in de uitvoering, dan moet je daar misschien andere momenten voor zoeken. Het thematische overleg wordt dan over(of onder-)koepelend
- goed nadenken en voorbereiden van de agenda. Dat vraagt dus goede ambtelijke voorbereiding van provincie en gemeenten)
- communicatie (zichtbaar maken wat er gebeurt) en koppelen in het OZO

Marga Vermue: uitgangspunten voor de VZG en toeleiding naar de workshops

Mevrouw Vermue is erg blij met de hoge opkomst. Zij licht toe dat de VZG de ambitie heeft uitgesproken het bestaand overleg te versterken, samen met de andere overheden. Daarmee wordt voorkomen dat er vanuit het OZO een afzonderlijk en extra overlegcircuit ontstaat.

De VZG blijft uiteraard wel gewoon bestaan, maar kan zich dan meer gaan richten op zaken die alleen de gemeenten aangaan, interne standpuntbepaling en VNG-belangenbehartiging. Verder benoemt ze de volgende punten:

- We merken dat er veel energie is op Zeeuwse samenwerking, maar er zijn nog wel verschillen in de denkbeelden hoe dat dan moet worden ingevuld;
- De huidige secretaris van de VZG heeft altijd verschillende portefeuilleoverleggen ondersteund; de VZG heeft daar veel waardering voor. Naar de toekomst zal de inhoudelijke advisering vanuit de deelnemende overheden moeten komen, waarbij het Regiobureau zich richt op regie en procescoördinatie;
- De nu voorgestelde thema's zijn ontstaan uit de reacties en de wens de bestuurlijke drukte te beperken. Deze gaan verder ingevuld worden in de workshops;
- Er wordt al veel samengewerkt, op verschillende schalen, ook sub-regionaal. De workshops richten zich op de vraag wat we op Zeeuwse schaal samen willen doen;
- Er is sprake van een inhoudelijke vraag (wat willen we bereiken) maar ook een logistieke kant (hoe regelen we wat wanneer), maar de inhoud moet voorop staan;
- het jaar 2020 moeten we echt als overgangsjaar beschouwen.

De workshops

Wonen en voorzieningen

In de workshop “wonen en voorzieningen” werd de aftrap gedaan door wethouder Peter Hoek. De Zeeuwse woningbouwopgave is groot, vanwege demografische veranderingen, veranderde woonwensen en de verduurzamingsopgave. Het gaat erom een aantrekkelijk Zeeland te vormen.

In de beide workshoprondes werd het thema als een voor Zeeland belangrijk samenwerkingsonderwerp beoordeeld, waarbij ook partners betrokken moeten worden. Belangrijk is het om bij dit onderwerp te denken in kansen om de ruimtelijke kwaliteit te vergroten. Belangrijke aspecten die verder uitgewerkt moeten worden zijn de Zeeuwse woonagenda, het ontwikkelen van aanbod onderwijs, sport, cultuur en erfgoed en andere voorzieningen. In brede zin ook wonen en zorg. Ook leegstand van detailhandel zien de betrokkenen als een uit te werken onderwerp.

in de reacties kwam nadrukkelijk aan de orde dat we samen moeten denken en werken vanuit de maatschappelijk-economische opgaves: hoe faciliteert ruimtelijke ontwikkeling deze vraagstukken?

Verder gaat het om leefbaarheid vanuit het perspectief van (groepen van) inwoners, dan wel potentiële inwoners.

Energie en klimaat

Voor de overheden liggen hier grote gezamenlijke opgaven. Gemeenten, provincie en waterschap trekken hier al samen op en hebben ook al effectieve samenwerkingsformules in de waterrochtend. De waterrochtend functioneert goed en wordt druk bezocht. Er werden ook nog wel verbeterpunten en witte vlekken benoemd. Om goed en integraal af te stemmen is het nodig tijdig over agenda's en stukken te beschikken en de overleggen goed ambtelijk te laten voorbereiden. Het goed meenemen van raden, Staten en AV is ook een punt van aandacht. Er zijn ook wel veel verschillende overleggen op verschillende niveaus. Bijvoorbeeld het gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta, de RES (portefeuilleoverleg milieu) en de SAZ+. Het is niet altijd duidelijk welke onderwerpen een vaste basis in een bestuurlijk overleg hebben. Voorbeelden hiervan zijn Zoetwater en zeespiegelstijging. Er is daarom een behoefte aan helderheid over waar de onderwerpen thuis horen. De bestaande portefeuilleoverleggen houden niet genoeg rekening met het feit dat onderwerpen steeds breder (en integraler) worden. Dit geldt niet specifiek voor Energie en Klimaat, maar voor alle thema's. Hierbij gaat het ook om het organiseren van draagvlak voor een gezamenlijk belang en erop durven vertrouwen dat we dit samen naar de juiste overleggen meenemen.

Sociaal domein

Het sociaal domein vormt primair voor de gemeenten een strategisch en financieel omvangrijk terrein. De huidige praktijk is dat de gemeenten gezamenlijk hierop al behoorlijk overleggen en ook

samen aansturen. De governance is op dit moment ook onderwerp van een onderzoek door Berenschot.

Er zijn verschillende onderwerpen die breed door en vanuit het sociaal domein op de interbestuurlijke agenda horen: bereikbaarheid en beschikbaarheid (arbeidskrachten), de lobby, de Zeeuwse coalitie, het overleg met CZ, verdeelmodellen en het voorzieningenniveau (GGZ, ziekenhuizen).

De vervolgstappen moeten de komende maanden worden uitgewerkt, waarbij de het OZO aansluit bij de samenwerkingsplannen die al via Marcel Stuart en Cees van de Bos worden voorbereid. Bestuurlijk is er draagvlak om voor het sociaal domein 4 dagdelen per jaar te organiseren, zoals voorgesteld door Marcel Stuart.

De verdeelmodellen en de lobby waren onderwerpen met de hoogste prioriteit om te bespreken.

Arbeidsmarkt

Het thema Arbeidsmarkt en Participatie kan worden onderscheiden in een 'sociale zaken kant' en een 'economische kant'. Het bevorderen van participatie (de sociale zaken kant) heeft raakvlakken met schuldhulpverlening, inburgering en onderwijs. De arbeidsmarkt in Zeeland (de economische kant) heeft te maken met een vraag naar technisch personeel, hooggeschoold zorgpersoneel (zoals huisartsen) en laaggeschoold productiepersoneel. Daartegenover staat een aanbod dat hier niet op aansluit (overschot van administratief geschoold personeel). Dit heeft raakvlakken met communicatie, zorg, onderwijs en huisvesting (w.o. arbeidsmigranten). Hoewel de beide facetten van het thema Arbeidsmarkt en Participatie (sociaal en economisch) hun eigen problematiek en dynamiek kennen, is het goed deze in één overleg met elkaar te verbinden. Vooral ook omdat de ontwikkelingen op dit thema conjunctuurgevoelig zijn en de problematiek rondom dit thema snel kan wijzigen.

Veel is al (goed) georganiseerd bij de arbeidsmarktregio die vanaf volgend jaar ook structureel vanuit het rijk gefinancierd gaat worden. De wens is meer op strategisch niveau met elkaar te overleggen waarbij we ook de externe partijen betrekken (UWV, werkgevers/nemers), maar ook met andere partijen als daar reden toe is (bv wonen, mobiliteit). Gedacht wordt dit vier keer per jaar te organiseren.

De huidige ambtelijke ondersteuning van het po sociale zaken loopt goed en er is wel verbinding met het aanvalsteam. Er zou een voorzitter gezocht moeten worden die het overleg Arbeidsmarkt en Participatie 'multifunctioneel' op procesniveau begeleidt.

Kortom, een overleg Arbeidsmarkt waarbij we de verbinding maken met de sociale kant en de arbeidskant met een duidelijk onderscheid in regulier en strategisch. Hierbij integreren we zoveel als mogelijk is de prioriteit Provincie (Arbeidsmarkt hoog opgeleiden) en de prioriteit gemeenten (de mensen die aan de kant staan).

Bestuur en Financiën

Rond financiën is nu een aantal zaken wel goed geregeld, maar voor bestuur niet. Daardoor krijgt nu een aantal relevante thema's niet genoeg aandacht, is er bijvoorbeeld geen uitwisseling van kennis en kunde, geen gezamenlijke agenda en ontbreekt de link met de VNG. Inhoudelijk krijgt 'digitale overheid' te weinig aandacht

De bestuurders denken aan een agenda op strategische hoofdlijnen, die ook een aantal concrete resultaten benoemt en de link legt met de VNG commissies (halen/brengen). Men denkt ook dat er op deze thema's een inhoudelijk betrokken voorzitter nodig is en er een gemeentelijk secretaris wordt ingeschakeld bij de voorbereiding. Omdat bestuur en financiën ook deels wel 'gescheiden bestuurlijk circuits' vertegenwoordigen, is het een optie de agenda in duidelijke blokken te verdelen.

Voor ambtelijke ondersteuning zou men bij voorkeur enkele ambtenaren aanwijzen die de voorbereiding voor heel Zeeland doen. De verbinding kan via de secretarissenkring. Men richt zich op een lage frequentie van overleg. Mogelijke strategische thema's voor het overleg:

- Herijking gemeentefonds, provinciefonds
- Door-decentralisaties, tekorten sociaal domein en aanbestedingstrajecten (jeugd, beschermd wonen etc.)
- Belastingen
- Sturen op GR-en
- IBP thema goed openbaar bestuur in veranderende samenleving
 - Een overheid (vernieuwing interbestuurlijk en financieel toezicht), Samenwerking (commissie Lauret)
 - Democratische overheid (Inwoners participatie, Weerbaarheid ondermijning)
 - i-overheid (Informatiesamenleving/digitalisering, Dienstverlening)
- Lobby: daarbij steeds het karkater van Zeeland (veel water, grote veiligheidsrisico's, lange afstanden, etc.) gebruiken om aandacht te vragen voor verschil randstad – Zeeland (randstad principes werken hier niet en vragen andere financiering)
- Subsidies: zie onder lobby ook hier uitgaan van karakteristieken van Zeeland
- Afstemming met provinciaal en rijksniveau bv. via VNG/IPO commissies (halen en brengen van info, en er is behoefte aan een overzicht wie in welke commissies zit) en afstemming met Economic Board

Bereikbaar Zeeland

Mobiliteit vormt een herkenbaar onderdeel van een strategische agenda. Het kan gaan om nieuwe systemen (bijvoorbeeld grensoverschrijdend, fietsnelwegen), mobiliteitsoplossingen voor kleine kernen, oplossen bestaande knelpunten (bijvoorbeeld Markiezaat), digitale oplossingen en 'luchtverkeer'.

Er loopt al het POVV, dat kan geïntegreerd worden met het thema bereikbaarheid. Relaties liggen er met WMO-vervoer en arbeidsmarkt. De strategische en toekomstgerichte oriëntatie kan ten opzichte van het huidige POVV versterkt worden. Dit kan aan de hand van het opstellen van een toekomstplan/strategie.

De ambtelijke ondersteuning bij het POVV wordt nu vooral door de provincie ingevuld, dit verdient versterking door gemeenten en waterschap.

In het nieuwe thema-overleg kan ook breder nagedacht worden over financieringsconstructies (Rijk, (MIRT), Europa, gezamenlijk mobiliteitsfonds).

Economische versnelling

Economische versnelling is bij uitstek een triple helix opgave. Over de rol van het openbaar bestuur daarbij (visieontwikkeling en bewaking) moeten we in OZO-verband gezamenlijk goed nadenken.

Er loopt al veel overleg in diverse sectoren, maar dit is veelal sectoraal of operationeel gericht. Het is nodig om kritisch te zijn op wat dan waar wordt geagendeerd. De Economic Board vormt een belangrijke partner, waarmee de agenda moet worden afgestemd.

Een belangrijke vervolgstap kan zijn om ambtelijke aanspreekpunten te realiseren voor de sectoren. En er moeten afspraken gemaakt worden over de rol van het Regiobureau ten opzichte van de decentrale adviseurs.

In de 2 sessies kwam vanuit de bestuurders duidelijk de behoefte naar voren aan het maken van een strategische (lange termijn) Zeeuwse visie, aansluitend op de (middel)lange thema's van het IBP op landelijk niveau. Het OZO is bij uitstek het gremium voor de bewaking en van tijd tot tijd actualiseren van deze strategische visie. Binnen deze visie worden ook de verbindingen tussen economische versnelling en de andere thema's gelegd.

Voorbeelden van strategische thema's: het vestigingsklimaat, klimaatinnovatie en economische scenarioplanning (wat zijn de gevolgen c.q. wat moet geregeld worden als de economie blijft groeien of wanneer er juist weer een crises zich aan voordoet: anticyclisch crisisbeleid vanuit de overheid?) De economische versnellingsagenda heeft belangrijke relaties met de overige 6 thema's , via een algehele strategische agenda kan de verbinding tussen de verschillende thema's worden gelegd De strategische agenda moet in triple helix verband tot stand komen en uitgevoerd. Economic Board en andere bestaande overlegstructuren moeten dus op de economische versnellingsagenda (en dus de OZO agenda) aangehaakt worden

Plenaire discussie en afronding

- Er zijn op alle thema's intenties uitgesproken om de samenwerking tussen de overheden te versterken. De vanmiddag besproken thema's vormen wel zo'n beetje de vaste agenda, daar horen strategische, maatschappelijke doelstellingen bij. Daarnaast moeten we ook combi's realiseren tussen de onderwerpen;
- Het is ook belangrijk dat we de volksvertegenwoordigers daarbij voldoende betrekken. Maatvoering is belangrijk, want er is ook bij volksvertegenwoordigers behoefte om alles te willen weten. Afspraak: er komt op korte termijn een nieuwsbrief aan de volksvertegenwoordigers;
- Er zijn verschillende (interbestuurlijke) onderwerpen benoemd die nu onvoldoende een vaste plaats binnen een overleg hebben. Zoet water, zeespiegelstijging, aanvalsteam arbeidsmarkt zijn daar voorbeelden van;
- Doel is minder overleg te voeren, efficiënt organiseren en goed ondersteunen. Daarom wordt het VZG-overleg ook geïntegreerd in het OZO-overleg;

- Op alle thema's is behoefte aan strategische afstemming. Het overleg is nu vaak op uitvoering en informatie-uitwisseling gericht. Daar moet ook wel ruimte voor blijven, maar wel beperkter;
- Ambtelijke ondersteuning voor de thema's moet echt geregeld gaan worden. Daar staat of valt het welslagen van de samenwerking mee;
- Onderdeel bestuur heeft ook relatie met eigen rol OZO-kerngroep. Wat beleg je waar?
- Vooral de gemeenten moeten ook gaan 'leveren'. Het commitment van de secretarissen aan de opdracht van de Zeeuwse samenwerking blijft daarom belangrijk. Voorbeeld POVV, dat wordt nu vooral door de provincie ondersteund. Als gemeenten en waterschap daarin gaan meedoen, wordt het pas een gemeenschappelijke opgave;
- Ook het OZO moet 'leveren'. Het Regiobureau van het OZO kan worden aangesproken op het proces en de coördinerende rol. Compact en slagkrachtig houden. De inhoud moet van de deelnemende overheden komen;
- Vertrouwen: het eigen belang en het collectief belang liggen niet altijd op dezelfde lijn en vertegenwoordigers hebben niet altijd het collectieve belang voorop. In de overleggen moeten we kijken naar dat collectieve belang en ook leren elkaar te vertrouwen;
- Lobby coördinatie (voorheen IJzendijke) is ook een belangrijk aspect voor het OZO;
- Op korte termijn starten en niet wachten tot alles in de perfectie is uitgedacht, anders kom je niet van de kant;
- Vandaag zijn belangrijke stappen gezet; vervolgstappen worden door het Regiobureau en de gemeentesecretarissen geformuleerd.

'We kijken over de dijk'

